

2012-01-30

Länsstyrelsen i Uppsala län
Miljöprövningsdelegationen
751 86 Uppsala

Yttrande över Försvarmaktens ansökan om tillstånd enligt miljöbalken för nuvarande och utökad verksamhet vid Veckholms skjutfält, Enköpings kommun, Dnr 551-10606-08

Som juridiskt ombud för Jan-Erik Karlsson, Eva Telne, Vigg Troedsson, Lena Krantz, Christian Krantz, Erik Troedsson samt Katarina Troedsson vill jag härmed lämna följande yttrande över ovanstående ansökan. Fullmakter medföljer detta yttrande.

YRKANDEN

- 1) I första hand yrkar mina huvudmän att ansökan avslås.
 - *Verksamheten är inte tillåtlig i enlighet med miljöbalken (MB).*
 - *MKB:n är, trots utförda kompletteringar, så undermålig att den inte kan ligga till grund för beslut. En godtagbar miljökonsekvensbeskrivning utgör en processförutsättning*
- 2) I andra hand yrkas att Miljöprövningsdelegationen avvisar ansökan

- *Vare sig sökandens ansökan som sådan eller MKB:n är tillräckliga för att utgöra beslutsunderlag i ärendet. Samråd har inte vidtagits på ändamålsenligt sätt.*
- 3) Om Miljöprövningsdelegationen finner att den inte kan avslå ansökan i sin helhet, alternativt avvisa ansökan, yrkar mina huvudmän i tredje hand att tillstånd och villkor föreskrivs enligt följande:

Tillstånd ges med nedanstående villkor, dock inte för Fallhov södra skjutplatsen.

Villkor 1

Verksamheten får genomföras enligt följande:

Antal skjutdagar högst 64 dagar per år

Vardagar

07.00 - 17.00 64 dagar (varav högst 20 dagar om året med 12,7 mm och grövre kaliber)

17.00 - 22.00 11 dagar (varav högst 10 kvällar med 12,7 mm och grövre kaliber)

Helgdagar lördag/söndag under året

09.00 - 17.00 3 dagar

17.00 - 22.00 1 dag

Skjutningar genomförs inte under storhelger (jul, nyår, påsk, midsommar)

Skjutuppehåll görs mellan 15 juni t o m 15 augusti

Villkor 2

Verksamheten får inte medföra högre bullervärden vid närmaste bostad eller lokal där människor vistas än:

Dagtid (kl 07.00 – 17.00): 65 dB(A)

Kvällstid (kl.17.00 – 22.00) samt sön- och helgdag 07.00 – 18.00): 60 dB(A)

Maximal ljudnivå utomhus får inte överskrida 70 dB(A)

Detta villkor bör kompletteras med anvisningar för hur kontroll av bullervärdena ska göras. Hur detta ska utformas överlämnas till Miljöprövningsdelegationen.

Villkor 3

Antalet finkalibriga skott får inte överskrida 188 669 per år

Antalet grovkalibrig ammunition får inte överskrida 6 105 per år

Antalet handgranater får inte överskrida 342 per år

Övrig sprängning samt användning av andra vapenslag får inte genomföras

Villkor 4

Förvarsmakten ska vidta bullerdämpande åtgärder i de bostadshus som utomhus exponeras för bullernivåer från verksamheten om 65 dB(A) eller därutöver. Målet för de bullerbegränsande åtgärderna ska vara att bullernivån inte överskrider 30 dB(A) ekvivalent ljudnivå.

Åtgärderna ska utformas och utföras i samråd med berörda fastighetsägare. Vid meningsskiljaktigheter mellan Förvarsmakten och respektive fastighetsägare om åtgärdernas utformning och dimensionering ska Förvarsmakten överlåta till tillsynsmyndigheten att besluta om vilka åtgärder som bedöms rimliga att kräva.

De bullerbegränsande åtgärderna ska vara vidtagna senast inom två år från det att detta tillståndsbeslut vunnit laga kraft för de då berörda byggnaderna och därefter inom två år efter det att en byggnad blivit berörd.

Villkor 5

En styrgrupp bestående av representanter från Förvarsmakten, närliggande kommuner (Enköping, Håbo och Upplands-Bro) och närboende ska tillsättas för planering, samråd och uppföljning avseende verksamheten. Sådant samråd ska ske inför varje nytt kvartal.

- 4) Mina huvudmän yrkar på muntlig förhandling
- 5) Mina huvudmän bestrider att verkställighetstillstånd lämnas

Talerätt

Mina huvudmän äger fastigheter och vistas dagligen inom det område som kommer att beröras av negativa effekter i form av buller, utsläpp till luft, vattenförorening etc på grund av verksamheten. De påverkas således genom den planerade verksamheten så att de utsätts för risk för skada och olägenheter, och omfattas därigenom av 16 kap 12 § MB:s bestämmelse om talerätt.

GRUNDER FÖR YRKANDENA

Tillåtlighet m m

Ursprungsläget i svensk rätt är att ingen har en grundläggande rätt att exploatera och påverka miljön på ett negativt sätt. Tillåtligheten ska vara utredd och det är upp till sökanden att styrka att alla relevanta tillåtlighetskriterier uppfylls. Att något är oklart ska alltså inte gå ut över miljön och intressen relaterade till miljön, utan över den sökande som inte förmår visa att verksamheten är tillåtlig. Inga särskilda undantag gäller för Försvarmakten.

Miljöbalkens allmänna hänsynsregler, hushållningsbestämmelserna i 3 och 4 kapitlen, regler om miljö kvalitetsnormer, områdesbestämmelser, 16 kap MB m m är tillämpliga på prövningen av den nu planerade verksamheten och måste vara uppfyllda för att denna ska vara tillåtlig.

Allmänt kan om denna ansökan sägas att den inte kan anses utgöra ett tillräckligt underlag för beslut. Sökanden har i detta fall inte visat att den planerade verksamheten är tillåtlig. Ett tillvägagångssätt, som även utgör ett formellt krav, för sökanden att visa att alla rättsliga förutsättningar är uppfyllda är att göra en miljökonsekvensbeskrivning i enlighet med 6 kap MB. I detta fall lever den av sökanden uppställda miljökonsekvensbeskrivningen inte upp till lagens krav (se nedan).

Prövningens omfattning/följdverksamhet

Sökanden har i sin ansökan samt i vad som bör vara med i MKB:n kontinuerligt utgått enbart från de ändringar av verksamheten som sökanden önskar jämfört med den idag bedrivna verksamheten (eller jämförelseåret 2004). Men den verksamhet som idag bedrivs på platsen saknar tillstånd enligt miljöbalken. Försvarmakten har nu efter lagändring sökt tillstånd även för denna befintliga verksamhet. Ett tillståndsbeslut har rättskraft enligt 24 kap 1 § miljöbalken. Detta innebär en inte oansenlig "trygghet" för verksamhetsutövaren gentemot ytterligare krav från

tillsynsmyndigheter och enskilda. Omvänt innebär dock tillståndet även att verksamhetsutövaren måste följa vad som anges i tillståndet och dess villkor. Tillståndet innebär rättigheter, men även skyldigheter. Det handlar i målet således inte om ett ändringstillstånd, utan om en ny prövning av hela verksamheten. En fullständig prövning av verksamhetens tillåtlighet måste alltså göras.

Sökanden anger i sin ansökan att den har en geografisk avgränsning som i stort sett följer det område som omfattas av riksintresse för totalförsvaret. Sådan geografisk avgränsning saknar helt rättsligt stöd. För att möjliggöra en helhetsbedömning ska samtliga de störningar som verksamheten kan medföra omfattas av prövning, särskilt gäller detta vid bedömning av vad som ska tas med i MKB:n.

De allmänna hänsynsreglerna

2 kap 6 § MB lokaliseringen

För en verksamhet som tar i anspråk ett mark- eller vattenområde ska det väljas en plats som är lämplig med hänsyn till att ändamålet ska kunna uppnås med minsta intrång och olägenhet för människors hälsa och miljön. Bedömningen av vad som är ändamålet ska vara objektiv. Det betyder att det inte är upp till en viss sökande att välja alternativ, utan man ska bortse från subjektiva omständigheter och frågan blir då huruvida det finns bättre platser för den planerade verksamheten. Till detta kommer att det är sökanden som har bevisbördan för att verksamheten inte kan tillgodose någon annanstans på ett sätt som är bättre för människors hälsa och miljön. Mina huvudmän finner det inte troligt att det råder brist på bättre mark för denna typ av verksamhet. Den föreslagna lokaliseringen är synnerligen olämplig med hänsyn till närheten till bostadsbebyggelse samt naturmiljön.

För att kunna utröna om en plats är lämplig enligt 2 kap 6 § MB måste alltid övervägas om det finns alternativa platser som är bättre. I den nu aktuella ansökan och MKB:n saknas sådan alternativutredning helt, se närmare nedan. En ny lokaliseringsbedömning behöver göras även för den befintliga verksamheten. Den lokaliseringsutredning som gjorts kan inte anses uppfylla gällande lagkrav.

Mina huvudmän menar att Försvarsmakten inte visat att denna plats är lämplig och att verksamheten där kan ske med minsta möjliga olägenheter. Den utredning sökanden framför kan inte anses visa att det saknas bättre alternativ till Veckholms skjutfält. Detta gäller hela verksamhetsområdet, men särskilt det södra skjutfältet Fallhov.

Försiktighetsprincipen och BAT enligt 2 kap 3 § MB

Enligt 2 kap 3 § MB ska den som utövar miljöfarlig verksamhet utföra de skyddsåtgärder, iaktta de begränsningar och vidta de försiktighetsmått som behövs. En avvägning ska göras mellan olika intressen. Störningarna från Veckholms skjutfält är redan idag mycket stora och ett tillstånd enligt ansökan skulle innebära att skjutfrekvensen skulle öka mycket kraftigt jämfört med år 2004.

Sökandens förslag till skyddsåtgärder är mycket knapphändiga. Sökanden måste för sin verksamhet använda bästa möjliga teknik. Sökanden redovisar dock inte i ansökan vilken teknik som anses vara bästa möjliga för denna typ av verksamhet. Det går heller inte av ansökan att tydligt se att den teknik sökanden avser att använda sig av för att minska de olika typer av olägenheter som kan uppstå p g a verksamheten är den bästa möjliga i enlighet med 2 kap 3 § MB.

Produktvalsprincipen 2 kap 4 § MB

Vad gäller produktvalsprincipen är sökandens uppgifter återigen knapphändiga. Det framgår inte i vilka mängder exempelvis bekämpningsmedlet Round Up kommer att användas. Sökanden har heller inte visat varför val av mindre skadliga medel inte kan användas.

Riksintressen och hushållning med naturresurser

Mark- och vattenområden ska enligt 3 kap 1 § MB användas för det eller de ändamål för vilka områdena är mest lämpade med hänsyn till beskaffenhet och läge samt föreliggande behov. Det förhållande att området har utpekats som ett riksintresse för ett visst ändamål innebär i sig inte något avgörande skäl för att tillåta en etablering som avses med utpekandet. Utpekandet kan emellertid utgöra underlag vid den bedömning som ska göras enligt 3 kap 1 § miljöbalken om vilken markanvändning som på lång sikt är den lämpligaste från allmän synpunkt, samt för lokaliseringsbedömningen enligt 2 kap 6 § MB.

Det faktum att Veckholms skjutfält är utpekad som riksintresse för totalförsvaret enligt 3 kap 9 § MB innebär således inte att den planerade verksamheten är tillåtlig enligt 2 kap 6 § MB. Försvarsmakten verkar dock anse att utpekandet av området som riksintresse automatiskt innebär att platsen är lämplig för skjutfältsverksamhet och att tillstånd därigenom ska meddelas. Vidare gör Försvarsmakten en alldeles egen tolkning när man på flera ställen i ansökan och MKB:n anger att man, när det gäller buller, "hävdar" riksintresset också utanför själva skjutfältet. En myndighets utpekande av riksintresse är enbart ett anspråk på riksintressen och har ingen direkt rättsverkan. Det är upp till prövningsinstansen att avgöra om ett riksintresse enligt 3 kap föreligger. Ett sådant utpekande innebär heller inte att det är visat att det finns ett

behov av ett skjutfält på platsen och institutet riksintresse enligt miljöbalken ersätter inte resten av den omfattande prövning av lokaliseringen som miljöbalken förutsätter.

I närheten av skjutfältet finns områden utpekade som riksintresse för naturvård enligt 3 kap 6 § MB, samt 4 kap 8 § MB. Mälaren är utpekad som riksintresse för friluftslivet och yrkesfisket. I området finns även viktiga områden utpekade som riksintresse för kulturmiljövården enligt 3 kap 5 § och 4 kap 2 § MB. Sökanden anger att motstående riksintressen inte påverkas av verksamheten eller att konsekvenserna bedöms vara försumbara, men visar inte detta på ett entydigt sätt i ansökan med MKB. Sökanden har tvärtom inte visat att den planerade verksamheten inte kommer att påtagligt skada riksintressanta områdets natur- och kulturvärden. Företräde ska enligt 3 kap 1 § 2 st MB ges till sådan användning som medför en från allmän synpunkt god hushållning. Om ett område är riksintressant för två eller flera oförenliga ändamål ska företräde enligt 3 kap 10 § MB ges åt det ändamål som på lämpligaste sätt främjar en långsiktigt god hushållning med resursen. I detta fall rör det sig, förutom vad gäller Natura 2000-området, inte om exakt samma område, men flera närliggande områden med oförenliga skyddsändamål. En analog tolkning bör då kunna göras. Långsiktigt är det då klart viktigare att spara områden viktiga för naturvård och kulturmiljö där stora värden står på spel jämfört med en mer kortsiktig verksamhet i form av ett skjutfält. Detta är ingen god hushållning med naturresurser.

Man kan inte med stöd av 3 kap 10 § MB fatta beslut som strider mot 4 kap MB. Om det framkommer att verksamheten i detta fall kan medföra påtaglig skada på något av dessa områden blir någon bedömning enligt 3 kap 10 § inte aktuell. Mälaren är som ovan nämnts skyddad för det rörliga friluftslivet enligt 4 kap 2 § MB. Försvarsmakten har inte visat att Veckholms skjutfält behövs för totalförsvaret på ett sådant sätt att undantaget i 4 kap 1 § MB inträder. Vidare befinner sig Natura 2000-området Gåsholmen inom det nu aktuella området. Sådana områden omfattas av riksintresse enligt 4 kap 8 § MB.

MKB

Samrådsförfarandet

Den som vill bedriva en verksamhet som kräver tillstånd enligt miljöbalken ska enligt 6 kap 4 § MB samråda med bl a de enskilda som kan antas bli särskilt berörda och göra det i god tid och i behövlig omfattning innan de gör en ansökan om tillstånd och upprättar den miljökonsekvensbeskrivning som krävs. Samrådet handlar om verksamhetens lokalisering, omfattning, utformning och miljöpåverkan. Uppgifter om detta ska före samrådet lämnas av sökanden till länsstyrelsen, tillsynsmyndigheten och de enskilda som särskilt berörs. Inbjudan till samråd och handlingarna som sökanden vill åberopa bör i varje fall när det rör sig om ett begränsat antal enskilda, som i detta fall, översända materialet till dessa. Enskilda som kan antas vara särskilt berörda är bl a fastighetsägare som kan komma att påverkas av den planerade

verksamheten. Samtliga mina huvudmän har fastigheter som direkt gränsar till verksamhetsområdet.

Försvarsmakten valde i detta fall att utföra samråd genom visning av platsen samt möte med länsstyrelsen och kommunen (24 mars 2006). När det gäller de enskilda som kan antas bli särskilt berörda, såsom mina huvudmän, gjordes inget utskick utan enbart annonsering i lokala tidningar. Allmänheten inbjöds till ett offentligt möte 27 april 2006, även detta genom annonsering i lokalpress.

Det samrådsunderlag som fanns att tillgå inför samrådet var mycket knapphändigt och framgick enbart av kungörelsen i lokalpressen. Av denna framgick:

”Försvarsmaktens verksamhet vid Veckholms- och Skogs-Tibbles skjutfält är genom föreskrifter i miljöbalken delvis tillståndspliktig verksamhet. Verksamhet bedrivs huvudsakligen av Upplands regemente S1 i Enköping och består av företrädesvis skjutning av fin- och grovkalibriga vapen, samt viss sprängverksamhet. Övrig verksamhet som förekommer på respektive plats är utbildning och grupperingar med koppling till S1 huvuduppgifter, som sambands- och ledningsförband. Detta innebär att övningar kommer att bedrivas med sambandsmaterial, såsom tillfällig resning av master för radiolänk och byggnation av kabel för bl a telefoni. Dessa övningar bedrivs utan att vapen och ammunition används. Med anledning av tillståndsplikten förbereder Försvarsmakten en tillståndsansökan med miljökonsekvensbeskrivning för huvudsakligen befintlig verksamhet på respektive skjutfält.

Verksamheten främsta miljöpåverkan bedöms vara buller. Verksamheten kan antas medföra betydande miljöpåverkan. Som ett led i framtagandet av ansökan och miljökonsekvensbeskrivningen skall Försvarsmakten därför samråda bland andra med den allmänhet och de organisationer som kan antas vara berörda. Syftet med samrådet är dels att informera om verksamheten, dels att motta synpunkter och frågor. Framförda synpunkter kommer att redovisas i ansökan.”

Det dåliga underlaget samt det faktum att inga av de enskilda blev särskilt inbjudna till samråd gjorde det svårt, för att inte säga omöjligt, att se t ex möjlig negativ miljöpåverkan av den planerade verksamheten. Att verksamheten, om än i mycket mindre skala, redan har bedrivits på platsen ändrar inte detta faktum. Förutsättningarna för att kunna inkomma med fullständiga yttranden var alltså mycket dåliga.

Jag menar att samrådsförfarandet i detta ärende inte gått till på rätt sätt. De många bristerna i själva innehållet i MKB:n (se nedan) kan kanske delvis förklaras av detta faktum. Jag vill här hänvisa till Miljööverdomstolens beslut M 4563-01, där domstolen fastslår att samråden är en integrerad del av arbetet med MKB, och att ett ofullständigt samrådsförfarande leder till en ofullständig ansökan som inte kan läggas till grund för prövning i sak.

MKB:ns innehåll

MKB ska ge helhetsbilder och är dessutom ett verktyg för att motverka att beslut fattas på fragmentariskt underlag. Både direkta och indirekta effekter ska belysas, även (och inte minst) sådana som andra än en sökande har ansvar för. Det räcker med ett indirekt orsakssamband och redan möjligheterna till sådana ska beaktas.

Rent allmänt kan sägas att den MKB som ingår i denna ansökan är undermålig trots kompletteringar. Den presenterade MKB:n ger inte tillräckligt underlag för att bedöma miljökonsekvenserna på ett tillfredsställande sätt. Flera viktiga aspekter har helt förbisetts. Av detta dokument kan inte utläsas de uppgifter som prövningsmyndigheten behöver för att kunna fatta ett riktigt beslut. En mycket stor brist är att MKB:n inte ger en helhetsbild av de effekter som verksamheten kan komma att medföra. Otillräckligt beslutsunderlag får inte vara en fördel för sökanden.

Vad en MKB som minimum ska innehålla framgår av 6 kap 7 § MB. Nedan går MKB:n igenom utifrån olika punkter i 6 kap 7 § MB:

6 kap 7 § p 1 MB

En mycket allvarlig brist under denna punkt, och som även påverkar innehållet i hela MKB:n är den avgränsning som görs till att MKB:n enbart omfattar det geografiska område som utpekats som riksintresse för totalförsvaret. En sådan avgränsning saknar helt rättsligt stöd. Verksamhetens totala påverkan kan genom denna avgränsning inte fullt ut bedömas.

6 kap 7 § p 2 MB

Av MKB:n framgår mycket dåligt hur sökanden avser att undvika, minska eller avhjälpa skadliga verkningar av verksamheten. Istället för att ange möjliga begränsningar för att minska buller och för att konsekvenser av buller ska mildras och förebyggas ansöker Försvarmakten om möjligheten att verksamheten under en dag ska kunna få fortgå dygnet runt (07.00 – 17.00, 17.00 – 22.00 och 22.00 – 07.00). Vidare saknas skyddsåtgärder för olyckor vid bland annat transport av bränsle och olja, eller andra typer av olyckor såsom vådaskott och olyckor vid sprängning. Det öppna flacka landskapet, många närboende samt det omfattande friluftslivet i området medför att risker för olyckor är överhängande. De vapenslag sökanden avser använda i verksamheten har en mycket stor räckvidd (upp till 6700 meter¹). Ej heller utreds utförligt hur ammunition av olika slag i mark och vatten ska omhändertas på ett säkert sätt.

6 kap 7 p 3 MB

¹ Källa Säkl Ehv/Pv 10 Försvarmakten Högkvarteret

Särskilt under denna punkt är sökandens MKB fullständigt otillräcklig. Enligt nämnda bestämmelse och förarbeten till denna ska en MKB innehålla en beskrivning av sådan miljöpåverkan som verksamheten kan antas ge upphov till, däribland särskilt i fråga om befolkning, fauna, flora, mark, vatten, luft och materiella tillgångar, även med hänsyn till det arkitektoniska och arkeologiska kulturarvet, landskapet samt samverkan mellan de nämnda faktorerna. Själva beskrivningen av miljö- och hälsoeffekter bör innefatta den direkta inverkan, liksom varje indirekt, sekundär, kumulativ, kort-, medel- eller långsiktig, bestående eller tillfällig, positiv eller negativ inverkan av projektet. MKB:n bör även innehålla en redovisning av de eventuella svårigheter (tekniska brister eller avsaknad av kunskap) som företaget stött på i samband med att de begärda uppgifterna sammanställts.

Beskrivningen av omgivningarna, inkluderande naturområden av riksintresse för naturvård och kulturmiljö är alltför knapphändig och i vissa hänseenden obefintlig. Ingenstans framgår vilka arter av flora och fauna som kan påverkas, vare sig hotade eller andra. Detta är särskilt anmärkningsvärt när det gäller de skyddade områden samt det Natura 2000-området som kan komma att påverkas, se närmare kring detta nedan.

Än mer anmärkningsvärt är den i det närmaste obefintliga beskrivningen av effekter på miljö och människors hälsa av den planerade verksamheten och alternativ till denna. Av MKB:n framgår tvärtom att det saknas material om påverkan på fågellivet inom och utom fågelskyddsområdet till följd av buller m m. Vidare framgår att material angående påverkan på insekts- och däggdjursfaunan saknas även det (MKB:n 9.9.4 s 36). Ett absolut minimikrav på en MKB är att man ur denna ska kunna utläsa just vilka effekter en planerad verksamhet kan tänkas få. Utan sådana beskrivningar är dokumentet inte värt namnet. MKB:n behöver kompletteras med följande punkter, varav flera tidigare påpekats av mina huvudmän och andra intressenter:

- Vid bedömning av buller måste hänsyn även tas till meteorologiska skillnader, såväl under dygnet som under året, samt till övriga yttre omständigheter som kan påverka spridning och effekter. Den bullerutredning som sökanden gjort tar inte hänsyn till dessa aspekter. De vindmätningar som redovisas är gjorda i Västerås och omfattar inte de faktiska förhållandena på platsen. Bullerutredningen omfattar vidare inte buller från andra bulleralstrande källor som de olika typer av fordon, inklusive helikoptertrafik, som kommer att förekomma inom verksamheten. Bullerutredningen bör även kompletteras med faktiska bullermätningar. De gränsvärden som använts i modellen utgår från äldre riktvärden och ger inte en rättvisande bild av den verkliga bullerutbredningen.
- Utredning för vibrationer och luftstöt vågor, inklusive faktiska mätningar samt riskbedömning

- En grundlig undersökning av effekter på vatten. Av denna ska framgå vilka ämnen samt hur stora mängder av dessa som beräknas tillföras vattenområdet samt grundvattnet (även efter försiktighetsåtgärder). Utredningen måste omfatta även de föroreningar som av Försvarsmakten redan tillförts vattenområdet samt grundvatten. En sådan undersökning ska vidare innefatta konsekvenser och kostnader vid olyckor eller annan större påverkan på vattenområdet samt grundvattnet. En detaljerad sårbarhetsanalys för området behövs.
- Ytterligare undersökningar behövs vad gäller den planerade verksamhetens påverkan på miljö kvalitetsnormer för vatten. MKB:n har inte tagit hänsyn till ramvattendirektivet och de miljö kvalitetsnormer detta omfattar. Miljö kvalitetsnormerna innebär att Mälaren måste uppnå god kemisk och ekologisk status senast 2015.
- Även ur övriga synvinklar måste MKB:n innehålla en beskrivning av förväntade effekter vid olyckor av olika slag såsom oexploderad ammunition i mark och vatten
- Vilka arter, vilda och tama (t ex fåglar samt vattenlevande arter samt flora) och vilka livsmiljöer finns inom och utom området och hur kan dessa komma att påverkas och hur allvarligt?
- Hur påverkas dessa arter och framför allt människors hälsa av det buller och de luftföroreningar samt vattenföroreningar som kommer att uppstå?
- Hur kommer friluftsliv, skogs- och jordbruk samt fiske att påverkas av verksamheten?
- Påverkan för framtida utveckling av området i form av begränsningar i byggande etc
- Riskanalys saknas vad gäller användning av kemikalier etc vid verksamheten. Vidare framgår inte hur mycket av olika kemiska ämnen såsom Round Up samt napalm som kommer att användas.
- Utredning av påverkan från ljusemissioner från verksamheten

6 kap 4 § p 4 MB

Ett av de grundläggande kraven, vid sidan av miljöeffektbeskrivningen, som måste ställas på en MKB är att alternativ beträffande val av plats och utformning av verksamheten ska redovisas. I de allra flesta fall är det nödvändigt att alternativ redovisas för att miljökonsekvensbeskrivningen ska fylla sin funktion. Kravet innebär att exploitören ska redovisa de huvudalternativ som övervägts, 0-alternativet och de viktigaste orsakerna till den valda lösningen.

Sökanden har över huvud taget inte genomfört någon alternativutredning. Försvarsmakten anger enbart att en omlokalisering till ny mark inte bedöms vara rimlig samt att en omlokalisering till andra befintliga skjutfält skulle ge ökade transporter. Vilka utredningar etc som ligger bakom dessa uttalanden framgår inte. Vid en redovisning av alternativa lokaliseringar måste även effekterna av dessa alternativ redovisas så att en jämförelse kan göras mellan den sökta verksamheten och alternativen. Någon sådan jämförelse är utifrån sökandens MKB heller inte möjlig. En alternativutredning måste i detta fall anses vara en processförutsättning. Utan en sådan kan ingen bedömning göras om huruvida verksamheten är tillåtlig enligt bl a 2 kap 6 § MB.

Sökanden har en alldeles egen tolkning av begreppet 0-alternativ. Den vanliga tolkningen inom miljörätten är att 0-alternativet innebär den situation det nu sökta tillståndet inte medges. Detta skulle innebära att ingen verksamhet alls tillåts på platsen. Verksamheten saknar i dagsläget tillstånd, och meddelas inget sådant får den inte fortgå. Sökanden gör istället enbart en jämförelse mellan det sökta alternativet samt vad man anger som 0-alternativ, d v s jämförelseår 2004.

Sökanden redovisar vidare inga alternativa utformningar. Det måste finnas många sätt att bedriva denna verksamhet på vid sidan av den sökta t ex vad gäller omfattningen av övningarna, användning av olika vapenslag och fordon etc.

Jag vill när det gäller alternativa lokaliseringsutredningar och motstående intressen hänvisa till praxis från (dåvarande) Miljööverdomstolen där domstolen slagit fast att en miljökonsekvensbeskrivning i normalfallet ska innehålla en utredning om alternativa lokaliseringar samt vilka ekonomiska och andra konsekvenser som följer av dessa lokaliseringar. Enligt Miljööverdomstolen måste särskilt stränga krav ställas på sökandens lokaliseringsutredning när lokaliseringen är starkt ifrågasatt (jfr exempelvis MÖD 2001:38, MÖD 2002:7 och M 294-08), vilket är fallet även i detta ärende.

Slutsats

MKB:n innehåller således stora brister. Jag vill här särskilt peka på den stora bristen det innebär att MKB:n i princip saknar miljöeffektbeskrivningar samt alternativa lokaliseringar.

En godtagbar MKB utgör en processförutsättning för tillståndsprövning. Detta framgår bland annat av HD:s domar NJA 2008 s 748 samt NJA 2009 s 321. HD har i den senare domen uttalat att en MKB med så väsentliga brister som det rörde sig om i det aktuella målet inte kunde utgöra grund för ställningstagande till verksamheten. Av ovanstående och nedanstående avsnitt angående naturmiljön och Natura 2000-områden framgår att den MKB som presenterats i detta mål innehåller så stora brister på viktiga områden att den inte kan läggas till grund för beslut. Osäkerheterna kring vilka negativa effekter denna verksamhet i nuvarande sökta form riskerar medföra är stora.

Särskilt om naturmiljön och Natura 2000-område

Veckholms skjutfält omges av ett rikt jordbrukslandskap, med höga natur-, kultur- och rekreationsvärden. Själva skjutfältets markområde omfattar enbart 291 ha, resten av området sträcker sig ut i Mälarens känsliga vattenområde. Inom området finns flera naturreservat (Grönsö, Härjarö, Norra Björkfjärden, Kalmarnäslandet, Röllingen och Veckholms prästholme) samt ett Natura 2000-område som riskerar påverkas negativt av den sökta verksamheten. Som ovan nämnts påverkas flera olika riksintressen. Området är mycket viktigt för friluftslivet med vandringsleder, badstränder och omfattande fritidsbåtstrafik. I området leker bl a gös och lake och det bedrivs både yrkesfiske och fritidsfiske. Även ur denna aspekt finns ett starkt intresse att verksamheter som innebär nedslag i Mälaren eller utgör hinder vid fiskeutövandet inskränks så långt möjligt och med tanke på fritidsfiskets rekreativa värde är det också viktigt att akustiska störningar typ skjutningar inte förekommer. Inom skjutfältsområdet finns även 11 fornminnen.

När det gäller skydd av Natura 2000-områden väger detta väsentligt tyngre än riksintresse för totalförsvaret. Gåsholmen (SE0210224) är utpekad enligt habitatdirektivet bl a grund av sina utrotningshotade svampar men också särskilt som häckningsplats för olika fågelarter såsom havsörn, fiskgjuse (båda arter upptagna på lista 1 till fågeldirektivet, d v s arter som särskilt ska bevaras). Natura 2000-området består av de tre små öarna Gåsholmen, Gåsholmsskäret och Gåsholmshatten i Södra Björkfjärden i Mälaren, 1,5 kilometer söder om Adelsö. Öarnas berggrund består av sandsten från jotnisk tid och har på grund av detta höga geologiska värden. Vegetationen består av ädellövträd med stort inslag av lind. Även alm, ask, hägg och hagtorn förekommer. I fältskiktet finns bland annat en riklig förekomst av liljekonvalj.

För Natura 2000-områden gäller särskilda krav. 7 kap 28 a § MB kräver tillstånd för att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Ett sådant tillståndskrav innebär dessutom särskilda krav på den MKB som ska göras inför prövningen. MKB:n ska göra det möjligt att bedöma förutsättningarna i 7 kap 28 b-29 §§ MB.

I normalfallet får tillstånd endast medges om den planerade verksamheten inte kan skada den eller de livsmiljöer i området som avses skyddas eller medför att den eller de arter som avses skyddas utsätts för en störning som på ett betydande sätt kan försvåra bevarandet i området av arten eller arterna. Det är tillräckligt att det finns risk för skada på naturvärdena. Det kan handla om rent fysiska skador eller störningar som t ex en förorening som kan bidra till en långsiktigt negativ populationsutveckling för arten i området. Viktigt är att inte enbart skaderiskerna av den planerade verksamheten ska beaktas utan dessa effekter ska vägas samman med befärad skador från eventuella andra pågående eller planerade verksamheter eller åtgärder. Tillståndsplikten och prövningen ska innefatta miljöpåverkande verksamheter och åtgärder både inom och utom det skyddade området. Områdets särskilda karaktär och känslighet har stor betydelse.

Ska prövning ske även enligt andra bestämmelser i MB, som i detta fall enligt 9 kap, är syftet enligt Prop. 2000/01:111 s 46 ff att prövningen enligt 7 kap 28 a § MB ska ske först.

Tillstånd kan undantagsvis ges även om förutsättningarna i 28 a § MB inte är uppfyllda, men då måste regeringen ge tillstånd enligt de speciella förutsättningarna som framgår enligt 29 § MB. Denna bedömning ska vara restriktiv och samtliga tre punkter enligt paragrafen måste vara uppfyllda, det ska saknas alternativa lösningar, verksamheten måste genomföras av tvingande orsaker som har ett väsentligt allmänintresse och åtgärder för att kompensera förlorade naturvärden måste vidtas.

I detta ärende planeras för en fortsatt och ny verksamhet som helt klart kan komma att påverka Natura 2000-området på ett betydande sätt. För de arter som pekas ut i direktiven innebär en gynnsam bevarandestatus att arternas utbredning och antal inte ska minska och att deras livsmiljö är tillräckligt stor för att arterna ska kunna fortleva. Vattenkemin riskerar ändras. Fågellivet riskerar att påverkas av buller.

När prövning enligt 7 kap 28a § MB görs får enligt förarbetena (prop 2000/01:111 sid 68) prövningsmyndigheten tillåta verksamheten eller åtgärden först efter att ha *förvissat sig* om att den är förenlig med direktivet. Det betyder att myndigheten måste förvissa sig om att verksamheten eller åtgärden, ensam eller tillsammans med andra pågående eller planerade verksamheter eller åtgärder, inte kan skada livsmiljön. En särskild MKB/del av MKB måste i detta fall göras där de olika skyddsvärda livsmiljöerna och arterna noggrant beskrivs samt den planerade verksamhetens förväntade påverkan på dessa klart framgår.

Även om Miljöprövningsdelegationen skulle bedöma att någon särskild prövning enligt 7 kap 28 a § MB inte behöver komma till stånd i dagsläget, finns ändå i nu aktuell ansökan och MKB behov av att uttömmande utreda på vilket sätt den planerade verksamheten kan komma att påverka Natura 2000-området. Den formella gången kan diskuteras, men klart är att området kommer att påverkas. Sökanden har i dagsläget inte visat att denna verksamhet inte riskerar att påverka detta område på ett betydande sätt. Beslutsunderlaget, inkluderande MKB, är således trots vissa kompletteringar fortfarande undermåligt, särskilt i förhållande till påverkan av Natura 2000-område.

Effektivt genomförande av EU-rätten förutsätter en utredning enligt art 6 i habitatdirektivet, inkluderande bland annat att arters och livsmiljöers skyddsbehov är helt klarlagda. Om det inte på objektiva grunder kan uteslutas att en planerad verksamhet kan medföra påverkan av betydelse för ett område kan den inte godtas, de s k Waddenzeekriterierna².

EU-domstolen uttalade i målet:

”Artikel 6.3 första meningen i direktiv 92/43 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter skall tolkas så att alla planer eller projekt som inte direkt hänger samman med eller är nödvändiga för skötseln och förvaltningen av ett skyddat område skall bedömas på lämpligt sätt med avseende på vilka konsekvenser de kan få för målsättningen att bevara området, när det på grundval av objektiva kriterier, och i synnerhet med beaktande av områdets särart och miljömässiga förhållanden, inte kan uteslutas att planen eller projektet kan ha en betydande påverkan på det berörda området, enskilt eller i kombination med andra planer eller projekt. En sådan bedömning av dessa konsekvenser förutsätter att alla aspekter av planen eller projektet som, enskilt eller i kombination med andra planer eller projekt, kan påverka nämnda mål identifieras med hjälp av bästa möjliga vetenskapliga information innan planen eller projektet godkänns. Med ledning av slutsatserna från den lämpliga bedömningen av planen eller projektet med avseende på konsekvenserna för målsättningen att bevara ett område, skall de behöriga nationella myndigheterna godkänna planen eller projektet endast efter att ha försäkrat sig om att det nämnda området inte kommer att ta skada. Så är fallet när det ur ett vetenskapligt perspektiv inte föreligger några rimliga tvivel om att planen eller projektet inte kan ha en skadlig inverkan.”

En sådan utredning ska visa konsekvenserna för målsättningen vad gäller bevarandet av området. I detta ingår bl a ³

* en utredning om gynnsam bevarandestatus,

² EU-domstolen C-127/02 Waadenzee

³ Se bl a Rådets direktiv 92/43/EEG om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter och även Kommissionens tolkningsmeddelande för artikel 6 i detta direktiv, Skötsel och förvaltning av Natura 2000-områden – Artikel 6 i art- och habitatdirektivet 92/43/EEG

- * utbredning av populationer
- * störning på områdena som sådana samt på skyddade arter och livsmiljöer med speciell hänsyn till prioriterade sådana
- * verksamhetens påverkan på områdena i kombination med andra verksamheter
- * åtgärder för att begränsa eventuell störning på områdena och skyddade arter
- * eventuella kompensationsåtgärder om skada uppstår

Samtliga ovanstående punkter saknas i ansökan och MKB.

Särskilt om buller och bullervillkor

Bullerfrågan är grundläggande för den sökta verksamhetens tillåtlighet. Syftet med bullervillkor är att bland annat kunna begränsa störning på enskilda fastigheter i de fall åtgärder vid bullerkällorna inte räcker. Bortsett från arbetsmiljölagstiftningen finns inga fastlagda, fixerade gränsvärden för vilket buller som är godtagbart respektive inte kan tillåtas. De värden som Naturvårdsverket förelår är enbart vägledande. Det är de allmänna hänsynsreglerna i miljöbalken som ska tillämpas, särskilt då skyldigheten att vidta försiktighetsmått enligt 2 kap 3 § och lokaliseringsregeln i 2 kap 6 § miljöbalken. Verksamhetens art och omfattning motiverar en grundligare utredning av bullerkonsekvenserna för enskilda och allmänna intressen, samt vilka alternativa lokaliseringar och utformningar som kan vara aktuella för att uppnå syftet med åtgärderna. Med den utredning som föreligger kan ingen uppskattning göras om syftet med åtgärderna kan uppnås på annat sätt med mindre intrång och olägenheter.

Bullerstörningar och bullerutredningar är problematiska. Hur buller uppfattas beror på många olika parametrar, inte minst den subjektiva upplevelsen av ljudet. Ett tillfälligt ljud på 60 dBA kanske inte upplevs så störande, men om denna ljudnivå bibehålls under längre tid och under tid man tillbringar i ett friluftsområde (där själva idén är att man ska kunna koppla av i lugn och ro), alternativt innehåller ofta förekommande impulser, blir störningen allvarlig. Att sätta upp ekvivalenta bullervärden medför även det problem. Den typ av verksamhet det nu rör sig om medför typiskt sett många tillfälliga ljudbangar som var för sig kan uppgå till mycket höga decibelvärden. Sammantaget under dagen kanske de dock inte medför en ekvivalent ljudnivå som överstiger de fastställda gränsvärdena.

Miljöhälsorapport 2009 från Socialstyrelsen visar bland annat att buller är den miljöstörning som påverkar flest människor i Sverige och andelen som besväras ökar konstant. Sedan 1999 har antalet personer som besväras minst en gång i veckan av vägtrafikbuller ökat från cirka 600 000 till 800 000 personer. Även antalet personer som har svårt att somna på grund av buller ökar. Buller är ett hälsoproblem som måste tas på allvar. Det kan inte viftas undan med att buller bara är en fråga om trivsel.

Vad gäller utformandet av bullervillkor hänvisar jag till Miljööverdomstolens senare praxis vad gäller detta. Miljööverdomstolen har funnit anledning att ta upp frågan om tillämpning av riktvärde som begränsningsvärde i villkor (M 1303-07, M 3792-07 och M 5069-06). I alla tre målen har Miljööverdomstolen utvecklat grunderna för att frångå tidigare praxis att ange begränsningsvärden som gränsvärde respektive riktvärde. Genom den praxis som utvecklats under de tio år som miljöbalken varit i kraft har riktvärdesbegreppet kommit att användas betydligt mer frekvent än vad som avsågs i förarbetena till miljöbalken. Genom att det kommit att tillämpas i fall då osäkerhet råder om värdet kan innehållas och genom att det i många domar och beslut beskrivs motsatsvis till gränsvärde menade Miljööverdomstolen att riktvärdesbegreppet urholkats på ett sätt som medfört en osäkerhet om dess betydelse och verkan. Därtill kommer att riktvärdesbegreppet inger osäkerheter i fråga om skyldigheten att vidta åtgärder; hur långtgående åtgärder som krävs och inom vilken tid åtgärder ska genomföras. Miljööverdomstolen konstaterade därför att villkorsreglering genom riktvärden, såsom de nu kommit att tillämpas, medför problem från rättssäkerhetssynpunkt. Miljööverdomstolen drog mot denna bakgrund slutsatsen att begreppen rikt- och gränsvärden måste utgå och ersättas av begränsningsvärden vars betydelse och skärpa kräver närmare precisering i fråga om kontroll och utvärdering. För att uppnå önskvärd flexibilitet och möjliggöra anpassningar av villkorets skärpa efter hur allvarligt det miljöproblem som ska regleras är bör villkor med begränsningsvärden alltid förenas med villkor för kontrollen och för hur kontrollresultatet ska värderas vid värderingen om villkoret ska anses vara uppfyllt.

Mina huvudmän anser att, om verksamheten anses vara tillåtlig, tydliga bullervillkor med möjlighet till effektiv kontroll måste förskrivas.

Särskilt om vibrationer och luftstöt vågor

Användningen av bl a grovkalibriga vapen och sprängning medför vid sidan av buller olägenheter i form av vibrationer och luftstöt vågor för omgivande bebyggelse. Viktigt här är att man tar hänsyn inte bara till de eventuella skador som kan uppkomma på byggnader utan även till människors upplevelse av obehag. I detta ärende saknas i princip utredning om utredning om vibrationer och luftstöt vågor. Dock framgår att enligt en utredning vid Göteborgs universitet att vibrationer tillsammans med tunga vapen utgör den dominerande orsaken till störning från skjutfält. Sprängning på hårt

underlag kan medföra markvibrationer, och av MKB:n framgår att sprängplatsen vid Veckholms skjutfält består av morän på urgranit, andra granitslag samt sedimentära bergarter. Dock kommer man till slutsatsen att risken för vibrationer är försumbar. Mina huvudmän upplever redan i dagsläget vibrationer och luftstöt vågor från den befintliga verksamheten som en stark olägenhet. De närliggande byggnaderna är gamla värdefulla kulturbyggnader vilket gör dem särskilt känsliga för vibrationer. Inga mätningar har gjorts och det saknas utredning om miljömedicinska aspekter. Det saknas idag underlag för att meddela eventuella villkor för vibrationer och luftstöt vågor. Om verksamheten anses vara tillåtlig måste dock sådana villkor meddelas.

Särskilt om vatten

Endast 291 ha av det nu aktuella området utgörs av mark, resten, 1256 ha, utgörs av vattenområde.

Den verksamhet som bedrivits på platsen har redan under många år inneburit att tungmetaller samt explosiva ämnen spridits till Mälaren samt grundvattnet. Den verksamhet Försvarsmakten nu ansöker om skulle innebära en ytterligare spridning och ansamling av sådana ämnen och en avsevärd ökning av redan höga halter, 560 kg bly, 840 kg koppar, 90 kg zink samt 6 kg antimon per år. MKB-författarna anger dessutom att dessa värden är enbart översiktliga och att det råder stor osäkerhet kring innehåll och omfattning i olika typer av ammunition och materiel. Ändå görs bedömningen att risken för vattenområdet samt förorenat dricksvatten är marginell. Hur man kommit fram till denna bedömning framkommer dock inte av utredningen. Ej heller kan av MKB:n utläsas om och hur människors hälsa samt olika vattenlevande arter kan komma att påverkas.

Både grundvatten och ytvatten omfattas av EU:s ramdirektiv för vatten, Europaparlamentets och Rådets direktiv 2008/105/EG av den 16 december 2008 om miljökvalitetsnormer inom vattenpolitikens område och ändring och senare upphävande av rådets direktiv 82/176/EEG, 83/513/EEG, 84/156/EEG, 84/491/EEG och 86/280/EEG, samt om ändring av Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/60/EG. Sökanden visar inte hur verksamheten förhåller sig till detta direktiv och de däri angivna miljökvalitetsnormerna. Enligt vattendirektivet får vattenkvaliteten över huvud taget inte försämrats. Vattenmyndigheten i Norra Östersjöns vattendistrikt har för Mälaren som miljökvalitetsnorm angivit att god ekologisk status ska ha uppnåtts år 2015. Verksamheter som påtagligt kan riskera denna norms uppnående inte är tillåtliga. Det behövs ett bättre underlag för att kunna bedöma påverkan på sådana biologiska kvalitetsfaktorer som ingår i systemet för klassificering och normsättning och som påverkas av verksamheten. Utan ett sådant underlag går det inte att bedöma verksamhetens förenlighet med gällande miljökvalitetsnormer inklusive icke-försämringskravet. Det är angeläget att en miljökonsekvensbeskrivning bidrar till att klargöra verksamhetens påverkan på ekologisk status och

framåsyftande miljö kvalitetsnormer, särskilt som verksamheten har en sannolik effekt på biologiska förhållanden i vattendraget. MKB:n innehåller inte det underlag som krävs om verksamhetens påverkan på den ekologiska statusen och kravet på icke-försämring.

För tillståndsprövningen i ett fall som detta innebär bestämmelserna att prövningsmyndigheten har ansvaret för att en miljö kvalitetsnorm för vatten följs och att krav därför ska ställas på skyddsåtgärder och försiktighetsmått för att normerna ska uppnås vid den angivna tidpunkten. Vidare är medlemsstaterna bundna av direktivets bestämmelser om icke-försämring och om att målen ska uppnås. Svenska prövningsmyndigheter har en skyldighet att tolka nationell lagstiftning utifrån direktivets syfte.

Ca två miljoner människor tar idag sitt dricksvatten från Mälaren. Användning av marken i den omedelbara omgivningen måste ske enligt försiktighetsprincipen. Nyttjandet av vattentäkten kan inte bara ses på kort sikt utan måste omfatta även ett mycket långsiktigt perspektiv – ett flergenerationsperspektiv. Det är absolut inte försvarbart att utsätta vattentäkten för några risker. Skulle man i framtiden bli tvungen att byta till en annan vattentäkt i händelse av att den nuvarande skulle bli obrukbar genom förorening eller på annat sätt skulle enorma kostnader uppstå.

Särskilt om psykiska immissioner

I definitionen av miljöfarlig verksamhet ingår även risken för så kallade psykiska immissioner, alltså rädsla och obehag⁴, som en självständig störningsform. Att bo nära ett skjutfält, med den risk för vådaskott som detta medför omfattas av detta begrepp. Huruvida denna rädsla och oro är välgrundad eller inte utesluter inte att olägenheten finns eller att den inte kan till exempel påverka fastigheternas värde i trakten. Att olägenheter delvis kan vara av psykisk natur innebär inte att de inte ska beaktas (se bland annat det så kallade latexfallet KN 36/77).

I nu aktuellt fall är rädslan för till exempel vådaskott inte ogrundad. Sökanden vill varje år skjuta flera tusen skott, och i de allra flesta fall ska dessa skott skjutas av personer under utbildning. Dessa känner i många fall heller inte till omgivningarna. Risken för vådaskott och andra olyckstillbud måste anses vara överhängande (under 2011 har minst fyra vådaskott anmälts av en pluton på Ledningsregementet och mörkertalet för faktiska incidenter är troligen stort).

Skjutfältet är beläget i öppen terräng och ut över Björkfjärden. I närområdet och inom skotthåll finns helt oskyddade bostadshus och andra byggnader. Den södra skjutplatsen ligger med 180 graders vinkel öppen terräng direkt mot Amnö gård som

⁴ Prop 1997/98:45 del 2, s 108 och förarbetena till miljöskyddslagen SOU 1966:65 s302 (införandet av miljöbalken medförde inga ändringar vad gäller psykiska immissioner)

ägs av två av mina huvudmän. Det bedrivs djurskötsel och människor arbetar på fälten, skördetröskor och traktorer passerar helt oskyddat 50 m från den södra skjutplatsen. Skjuter soldaterna åt öster från det södra skjutfältet riskerar fritisbåtar, fiskare, skridskoåkare och andra som vistas i vattenområdet att hamna i skottlinjen. Ett vådaskott med olycklig vinkel kan med de vapen Försvarmakten avser använda nå tätbebyggda områden som Bålsta centrum (skjutning med finkalibriga vapen har en räckvidd mellan 4700-6700 mm). Skjuter man åt söder skjuter man direkt mot vandringsleden Upplandsleden, torpet Lugnet, Härjarö naturreservat och Äppelnäsgrund badstrand. Inga som helst skyddsanordningar finns runt den södra skjutplatsen.

Risken för olyckor som kan drabba omgivningen såsom vådaskott och exploderad ammunition omfattas således av den prövning som ska göras enligt miljöbalken. Dessa frågeställningar saknas i princip helt i ansökan och MKB vilket utgör en allvarlig brist. I MKB:n nämns endast att skjutfältet används för friluftssyften, men att vissa åtgärder för avlysning vidtas, t ex skyltning och varningsflaggor. Risker utanför själva skjutfältet omfattas inte av utredningen.

Slutord

Försvarmaktens ansökan om verksamhet för befintlig och utökad verksamhet vid Veckholms skjutfält innebär omfattande olägenheter för flera naturreservat, inklusive ett Natura 2000-område, friluftslivet, bevarande av fornminnen, jord- och skogsbruk, vattenmiljön i Mälaren samt grundvatten, begränsningar i den kommunala planeringen vad gäller utbyggnadsplaner i Enköping, Håbo och Upplands-Bro och inte minst för boende i området.

Ansvar för att underlaget för prövningen är tillräckligt åvilar verksamhetsutövaren. Till ansökan ska fogas en miljökonsekvensbeskrivning. Den har till syfte att identifiera och beskriva de direkta och indirekta effekter som en planerad verksamhet eller åtgärd kan medföra för bl.a. miljön samt möjliggöra en samlad bedömning av dessa effekter på människors hälsa och miljö. Miljökonsekvensbeskrivningen för den ansökta verksamheten innehåller grundläggande brister och kan inte läggas till grund för prövningen av tillåtligheten och nödvändiga skyddsåtgärder.

Det är däremot ostridigt att verksamheten på skjutfältet ger upphov till bl a bullerstörningar, vibrationer och luftstöt vågor för de omkringboende. Den ansökta utökade verksamheten skulle ytterligare öka dessa olägenheter. Förutom de uppenbart negativa effekterna på människors hälsa och miljön innebär verksamheten ett äganderättproblem och en klar konflikt med skyddet av äganderätten. Godtas verksamheten riskerar värdet på mina huvudmäns fastigheter att drastiskt minska.

Regeringsformen ger starkt skydd åt äganderätten och anbefaller full laglighet för alla myndighetsbeslut. Till lagen hör också Europakonventionen för mänskliga rättigheter då den ratificerats av både Sverige och EU. Konventionen innehåller i artikel 8 även skydd för bland annat privatliv och familjeliv. Vad gäller den materiella sidan, har i bl a *Lopez Ostra mot Spanien* Europadomstolen kommit fram till betydelsen av rätten till hemmet vad gäller miljöstörningar.

Europakonventionens art 8:

1. Var och en har rätt till skydd för sitt privat- och familjeliv, sitt hem och sin korrespondens.
2. Offentlig myndighet får inte ingripa i denna rättighet annat än med stöd av lag och om det i ett demokratiskt samhälle är nödvändigt med hänsyn till den nationella säkerheten eller landets ekonomiska välstånd, till förebyggande av oordning eller brott, till skydd för hälsa eller moral eller till skydd för andra personers fri- och rättigheter.

I och med Lissabonfördraget har Europakonventionens rättighetsstadga blivit rättslig bindande som en del av unionens primärrätt. Artikel 6.1 i det nya EU-fördraget slår fast att Stadgan skall ha samma rättsliga status som fördragen. Det här innebär att rättighetsstadgan, för svensk del, normhierarkiskt kommer att stå över Europakonventionen och ha företräde framför all svensk lag (som t ex miljöbalken) och i princip även den svenska grundlagen. Detta har också den viktiga konsekvensen att Stadgans rättigheter har direkt effekt och i och med detta är det möjligt för enskilda att åberopa den direkt inför nationella myndigheter och domstolar. Mina huvudmän åberopar sin rätt enligt art 8 i konventionen i detta ärende.

Att hänsyn till Försvarsmaktens eventuella behov av övnings-skjutfält skulle ta över är inte förenligt med äganderättsskyddet, Europakonventionen samt EU:s fördrag (bindande i Sverige enligt svensk grundlag). Ej heller har Försvarsmakten företräde före annan EU-lagstiftning såsom art- och habitatdirektiv samt vattendirektiv.

Dag som ovan

Gunilla Högberg Björck

Bilaga

Bildspel "Expansionen av Veckholms skjutfält, En ödesfråga för en hel bygd, (från www.framtidenkoping.se, Jan-Erik Karlsson och Eva Telne)